

stopniowo lekka ręka, a nie ciężka, która szybko idzie do przymusu.

Dlatego nie radzę zatrzymać się na kandydaturach o wybitnie partyjnym zabarwieniu. Nie radzę stawiać przyszłego Pana Prezydenta Rzeczypospolitej w ciężki konflikt między obowiązkami, jakie ma w stosunku do wszystkich — i tylko do niektórych.

Żegnając się z panami i zamykając księgę wspólnej naszej historii, pozwólcie mi panowie wlać trochę ciepła do mego suchego przemówienia. Cztery lata życia mojego minęły — widzę wśród panów niejednego, który w ciągu ubiegłych czterech lat wyciągał do mnie na chwilę lub na dłużej chętną i lojalną rękę pomocy. Chcę wyrazić serdeczną wdzięczność za tę pomoc i zapewnić, że w miłym wspomnieniu zachowam zawsze wszystkich tych, którzy przeszli ze mną choć chwilę razem po historycznej drodze — drodze piaszczystej i błotnistej, drodze, jaką w ostatnich dwóch latach przebyłem.

**OŚWIADCZENIE ZŁOŻONE PRZED PRZEKAZANIEM
WŁADZY NACZELNIKA PAŃSTWA PREZYDENTOWI
NARUTOWICZOWI**
(14 grudnia 1922 r.)

Dnia 9 grudnia 1922 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało Prezydentem Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza. Dnia 14 grudnia przyjechał uroczystie nowy Prezydent do Belwederu, gdzie miał się odbyć akt przekazania władzy Naczelnika Państwa Piłsudskiego Prezydentowi Narutowiczowi. Po wkroczeniu Prezydenta Narutowicza do gabinetu Piłsudskiego, który oczekiwał nowego Prezydenta w otoczeniu premiera Nowaka, marszałka Sejmu Rataja, marszałka Senatu Trąmpezyńskiego, kilku ministrów i kilku członków Adiutantury Generalnej i Gabinetu Cywilnego, Piłsudski wypowiedział niżej podane oświadczenie.

Naczelnik Państwa przywitał Prezydenta Rzeczypospolitej, zaznaczając, że przyjmuje go w szarej kurcie legionowej, w której przed czterema laty wszedł do Belwederu i w której pragnie go opuścić. Następnie Naczelnik Państwa oświadczył, że oprócz protokołu urzędowego, wymaganego przez ustawę¹⁾,

---

¹⁾ Mowa o ustawie z dnia 27 lipca 1922 r., zawierającej regulamin Zgromadzenia Narodowego, która w art. 24 wymagała sporządzenia protokołu z aktu przejścia władzy przez nowego Prezydenta.

żądać będzie sporządzenia protokołu dodatkowego, zawierającego stwierdzenie stanu jego kasy osobistej, stanu kasy i rachunkowości funduszków dyspozycyjnych ¹⁾ i inwentarza ruchomości, stanowiących własność skarbu państwa ²⁾.

TOAST NA CZĘŚĆ PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
GABRIELA NARUTOWICZA

(14 grudnia 1922 r.)

Po podpisaniu protokołu o przejęciu władzy przez Prezydenta Narutowicza i odebraniu przez niego defilady oddziałów wojskowych na dziedzińcu belwederskim, Piłsudski zaprosił Prezydenta Narutowicza na śniadanie, podczas którego wygłosił niżej przytoczony toast na cześć nowego Prezydenta.

Przemówienie to podajemy według «Monitora Polskiego» z 15 grudnia 1922 r.

Panie Prezydencie Rzeczypospolitej!

Czuję się niezwykle szczęśliwym, że pierwszy w Polsce mam wysoki zaszczyt podejmowania w moim jeszcze domu i w otoczeniu mojej rodziny pierwszego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.

Panie Prezydencie, jako jedyny oficer polski służby czynnej, który dotąd nigdy przed nikim nie stawał na bacność, staję oto na bacność przed Polską, którą Ty reprezentujesz, wznosząc toast: Pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej niech żyje!

---

¹⁾ Mowa nie o funduszach dyspozycyjnych, przewidzianych w budżecie państwowym, gdyż takich funduszków Naczelnik Państwa nie posiadał, a o dobrowolnych ofiarach, które składało wtedy społeczeństwo i którymi dysponować mógł Piłsudski zgodnie z wolą ofiarodawców na takie cele, jakie uznał za stosowne.

²⁾ Żądanie dodatkowego protokołu było ze strony Piłsudskiego demonstracją przeciw kalumniom rozsiewanym przeciw niemu przez jego politycznych przeciwników.